

Kaderdocument Loopbaan en Burgerschap

Colofon

Uitgave	: MBO Amersfoort
Vastgesteld College van Bestuur	: 3 april 2013
Kenmerk CvB vastgesteld	: 20130157/CvB
Afkomstig van	: afdeling O&O

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Kwalificatie-eisen	3
Inspanningsverplichting	3
Onderwijs en afronding	4
Ontheffing	4
Toezicht inspectie op loopbaan en burgerschap.....	4
MBO Amersfoort: levensbeschouwelijke ontwikkeling binnen L&B	4
Bijlage 1: Kwalificatie eisen L&B	6
Bijlage 2: Verantwoordingsformat per team/cluster	8
Bijlage 3: Diploma eisen per dimensie	9
Bijlage 4: Verklaring afronding Loopbaan en Burgerschap.....	10

Inleiding

Dit document behelst de verantwoording van de inrichting van onderwijs en examinering van Loopbaan & Burgerschap met betrekking tot alle studenten die een opleiding volgen gebaseerd op kwalificatiedossiers vanaf 2012-2013. Dit document is bedoeld voor alle betrokkenen bij Loopbaan & Burgerschap.

Dit document bevat de noodzakelijke verantwoordingsonderdelen gebaseerd op geldende wet- en regelgeving. **De daadwerkelijke invulling van het onderwijs, waaronder opbouw en invulling van de lessen, methodegebruik en lesmateriaal, onderscheid BOL/BBL of een andere doelgroep en het aantal uren kunnen per cluster of team verschillen en zijn vastgelegd in een apart verantwoordingsdocument per team of cluster.**

Het middelbaar beroepsonderwijs kent geen expliciete burgerschapsopdracht in de wet. Wel is wettelijk bepaald dat het beroepsonderwijs bij zou moeten dragen aan de persoonlijke ontwikkeling en het maatschappelijk functioneren van deelnemers. In een ministeriële regeling is deze omschrijving uitgewerkt in vier dimensies van burgerschap: de politiek-juridische dimensie, de economische dimensie, de sociaal-maatschappelijke dimensie en vitaal burgerschap. Vanaf het schooljaar 2012-2013 is er in het middelbaar beroepsonderwijs niet langer sprake van een examenverplichting burgerschap, maar van een inspanningsverplichting voor besturen. Heb je nog vragen of opmerkingen over Loopbaan & Burgerschap? Neem dan contact op met Rieneke Schinkel (beleidsmedewerker Onderwijs&Ontwikkeling): r.schinkel@mboamersfoort.nl

Kwalificatie-eisen

Het mbo kent een drievoudige kwalificering: Vakbekwaam, doorstroommogelijkheid en burgerschap leren. Om goed in onze samenleving mee te kunnen doen, is alleen een voorbereiding op een beroep niet voldoende. Elke student moet ook voldoen aan de kwalificatie-eisen loopbaan en burgerschap.

In alle kwalificatiedossiers vanaf 2011-2012 is een verwijzing opgenomen naar de kwalificatie-eisen van loopbaan en burgerschap. Deze eisen zijn volgens de kwalificatiedossiers 'onlosmakelijk verbonden' met de eisen gesteld in die dossiers en vormen samen de inhoudelijke vereisten voor het onderwijs en voor de verwerving van het diploma, die uit de wet voortvloeien.

Voor studenten vanaf cohort 2012-2013 gelden kwalificatie eisen voor L&B (zie bijlage 1). Deze eisen zijn terug te vinden in en afkomstig uit het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB: Kwalificatie-eisen loopbaan en burgerschap.

Inspanningsverplichting

Om het mbo-diploma te halen moet de student zich in voldoende mate inspannen voor en deelnemen aan 'Loopbaan en Burgerschap'. De student dient actief deel te nemen aan aangeboden activiteiten. Op cluster of team niveau is er een verantwoordingsdocument aanwezig waar duidelijk de inspanningen in beschreven staan. Het format is terug te vinden in bijlage 2. In de beoordeling richting de student maakt het cluster of team ook inzichtelijk dat aan de inspanningsverplichting is voldaan (zie diploma eisen bijlage 3) Er geldt geen resultaatverplichting voor de student.

Om vast te kunnen stellen of de student zich voldoende heeft ingespannen, stellen wij als MBO Amersfoort de volgende eisen aan de student:

- Aanwezigheid en actieve deelname bij (geroosterde) lessen L&B.
- De student heeft ten minste het aantal producten met bewijzen opgeleverd, dat samen voldoet aan de gestelde eisen met betrekking tot aantal, de omvang en de zwaarte, dat voor het behalen van het diploma nodig is zoals beschreven in het cluster of team specifieke verantwoordingsdocument. Alles dient met een voldoende te worden afgesloten.

Onderwijs en afronding

De clustermanager en de docent(en) loopbaan & burgerschap zijn samen verantwoordelijk voor het aanbod, het onderwijs en de begeleiding bij Loopbaan & Burgerschap. Rondom Loopbaan is samenwerking/afstemming met de SLB-ers wenselijk. De docent L&B stelt vast of de student zich voldoende heeft ingespannen. Als dit het geval is en de student voldoet daarmee aan de diploma-eisen voor L&B wordt dit vastgelegd in het examendossier. De L&B docent of daar waar wenselijk de clustermanager tekent de 'Verklaring afronding Loopbaan & Burgerschap' en de cluster examencommissie (CEC) voegt de 'Verklaring afronding Loopbaan & Burgerschap' (bijlage 4) toe aan het examendossier van de student.

Op de resultatenlijst bij het diploma moet voor het onderdeel loopbaan en burgerschap aangegeven worden of de student hieraan heeft voldaan. Voorwaarde voor diplomering is dat voldaan is aan de eisen voor loopbaan en burgerschap. Dit is conform de wijziging van het 'Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB'.

Ontheffing

Ontheffing van onderdelen van Loopbaan & Burgerschap kan, bij uitzondering, gegeven worden in het geval van het veranderen van opleiding van hetzelfde niveau.

Een ontheffing kan worden gegeven als de student voldoende bewijzen verzameld heeft waarmee hij/zij kan laten zien zich voldoende te hebben ingespannen op het juiste niveau voor een bepaalde dimensie. Een ontheffing wordt alleen voor een gehele dimensie afgegeven, niet voor een deel. De ontheffing wordt verleend, namens het bevoegd gezag, door de clustermanager.

Toezicht inspectie op loopbaan en burgerschap

Vanaf schooljaar 2012/2013 geldt voor loopbaan en burgerschap een inspanningsverplichting voor de studenten. Hiertoe moet de instelling loopbaan en burgerschap in het onderwijsprogramma opnemen. De inspectie gaat na of dat in voldoende mate is gebeurd. Bij de examinering onderzoeken ze of de examencommissie vastgesteld heeft of voldaan is aan de inspanningsverplichting voor loopbaan en burgerschap, alvorens tot diplomering over te gaan (examenstandaard 3.1 diplomering).

MBO Amersfoort: levensbeschouwelijke ontwikkeling binnen L&B

MBO Amersfoort geeft een eigen inkleuring aan het traject *loopbaan en burgerschap* door een koppeling naar de levensbeschouwelijke ontwikkeling van studenten. Er zijn geen levensbeschouwelijke dimensies toegevoegd, maar de levensbeschouwelijke ontwikkeling dient te worden geïntegreerd binnen de wettelijk vastgestelde dimensies.

Zoals beschreven in de missie staat MBO Amersfoort, vanuit wortels in het interconfessionele onderwijs, open voor studenten van alle levens- en geloofsovertuigingen. Waarden als respect, persoonlijke aandacht en geborgenheid worden geaccentueerd (waardengericht onderwijs).

Als interconfessionele onderwijsinstelling hebben we in de samenleving een bijzondere maatschappelijke verantwoordelijkheid om oefenplaats en bron te zijn van een gezonde omgang met de pluriformiteit van de levensbeschouwelijke oriëntaties in onze maatschappij. Binnen MBO Amersfoort heeft elke deelnemer recht op begeleiding bij zijn of haar levensbeschouwelijke ontwikkeling. Voor *loopbaan en burgerschap* betekent dit, dat levensbeschouwelijke vragen in alle genoemde dimensies aan de orde komen.

De insteek waarvoor MBO Amersfoort heeft gekozen voor de begeleiding van de levensbeschouwelijke ontwikkeling gaat uit van de vooronderstelling dat ieder mens zoekt naar zin en betekenis. Het 'leren van' is gericht op actieve betekenisgeving door de studenten.

Reflectie op datgene wat jezelf en de ander beweegt is daarbij belangrijk. Reflecteren kan op verschillende niveaus: de omgeving, het gedrag, bekwaamheden, overtuigingen, waarden,

identiteit (ervaren van persoonlijke eigenheid), betrokkenheid (spiritualiteit, wat beweegt me? waartoe?) Naast reflectie is ook inspiratie belangrijk. Zonder daarbij de pretentie te hebben dat één bron daarbij bepalend kan of moet zijn. Persoonlijke waarden kunnen deelnemers leren ontdekken door reflectie op het eigen levensverhaal, in ontmoeting en dialoog met de ander. Daarbij klinken heersende waarden en herkenbare levensbeschouwingen mee.

De volgende pedagogische noties spelen een rol bij levensbeschouwelijk leren in het onderwijsprogramma:

- Bij de levensbeschouwelijke ontwikkeling spelen geloofsopvattingen van anderen een rol. Een levensbeschouwing is geen persoonlijk eigendom.
- Levensbeschouwelijk leren is een voortdurend proces van betekenisgeving waarbij levensverhalen van mensen (ervaringen) en door de traditie gevormde geloofsopvattingen een rol spelen.
- Er dient de principiële bereidheid te zijn eerder verworven inzichten of opvattingen de inzet van nieuwe ervaringen te laten zijn, zodat deze opnieuw een plaats kunnen krijgen in het levensverhaal. De communicatie tussen mensen is altijd het voertuig van het leren en dus ook van de levensbeschouwelijke ontwikkeling.
- Elke ontmoeting tussen mensen en opvattingen is een kans om te worden uitgedaagd en door te gaan met de levensbeschouwelijke ontwikkeling; zelfstandig levensbeschouwelijke leren.
- Met de ander en de tradities als referentiekader gaat het om het vinden van een eigen weg in het omgaan met de persoonlijke dynamiek, de (een) traditie(s) en de omgeving.

Bijlage 1: Kwalificatie eisen L&B

1. Loopbaan

Loopbaanoriëntatie en -ontwikkeling draagt maatschappelijk gezien bij aan employability en ondernemerschap. Daarnaast draagt de loopbaanoriëntatie en -ontwikkeling bij aan de persoonlijke ontplooiing. Het gaat hierbij om het sturing geven aan het vinden van betekenisvol werk of vervolgonderwijs dat aansluit op de eigen kwaliteiten, mogelijkheden, waarden en motieven.

Daarvoor is nodig dat een student inzicht heeft in de eigen kwaliteiten, mogelijkheden, waarden en motieven. Maar het vereist ook oriëntatie op en inzicht in de mogelijkheden die de arbeidsmarkt biedt. De student is in staat de eigen kwaliteiten, mogelijkheden, waarden en motieven te vergelijken met gevraagde waarden en kwaliteiten van verschillende soorten werk. Ook oriëntatie op mogelijke doorstroomtrajecten in het vervolgonderwijs (hbo, een volgend niveau in het mbo of andere scholingsmogelijkheden) en op ondersteuningsmogelijkheden ten behoeve van de loopbaanontwikkeling zijn hierbij van belang. Op basis van de vergelijking komt de student tot weloverwogen keuzes en vervolgstappen om gemaakte keuzes te realiseren.

De elementen die bij loopbaanoriëntatie en -begeleiding aan bod komen zijn

- capaciteitenreflectie: beschouwing van de capaciteiten die van belang zijn voor de loopbaan;
- motievenreflectie: beschouwing van de wensen en waarden van belang voor de loopbaan;
- werkexploratie: onderzoek naar werk en mobiliteit in de loopbaan;
- loopbaansturing: loopbaangerichte planning en beïnvloeding van het leer- en werkproces;
- netwerken: contacten opbouwen en onderhouden op de arbeidsmarkt, gericht op loopbaanontwikkeling.

2. Burgerschap

2.1. De politiek-juridische dimensie

De politiek-juridische dimensie betreft de bereidheid en het vermogen om deel te nemen aan politieke besluitvorming. Hierbij gaat het om de participatie in formele zin (stemmen bij officiële verkiezingen) en meer (inter)actieve vormen van betrokkenheid bij besluitvorming op verschillende politieke niveaus (Europees, landelijk, regionaal, gemeentelijk, buurt). Maar ook om actuele, meer op issues gerichte vormen van politieke participatie, zoals duurzaamheid, veiligheid, internationalisering, ondernemerschap, interculturaliteit en levensbeschouwing.

Hiervoor is nodig dat een student inzicht heeft in de onderwerpen die voor hem van belang zijn en waarover politieke besluiten worden genomen, in de verschillende meningen en opvattingen die erover bestaan en in de verschillende belangen die daarbij een rol spelen. De student (h)erkent de basiswaarden van onze samenleving, leert omgaan met waardendilemma's (zoals seksuele diversiteit) en hanteert de basiswaarden als richtlijn en uitgangspunt in zijn meningsvorming en bij zijn handelen.

De student heeft kennis over en inzicht in de volgende onderwerpen die bij de politiek-juridische dimensie aan bod komen: de kenmerken en het functioneren van een parlementaire democratie, de rechtsstaat en het rechtssysteem, de rol van de overheid, de belangrijkste politieke stromingen en hun maatschappelijke agenda's, de rol en de invloed op de politieke besluitvorming van belangengroeperingen en maatschappelijke organisaties, de invloed van de Europese Unie op het Nederlandse overheidsbeleid en daarmee op de Nederlandse samenleving, en de rol en de invloed van de (massa)media.

2.2. De economische dimensie

De economische dimensie is in twee deelgebieden uitgesplitst en heeft betrekking op

- de bereidheid en het vermogen om een bijdrage te leveren aan het arbeidsproces en aan de arbeidsgemeenschap waar men deel van uitmaakt;
- de bereidheid en het vermogen om op adequate en verantwoorde wijze als consument deel te nemen aan de maatschappij.

Hierbij gaat het om het adequaat functioneren op de arbeidsmarkt en binnen een bedrijf en om het verantwoord handelen op de consumptiemarkt. Voor het adequaat functioneren op de

arbeidsmarkt en binnen een bedrijf is nodig dat een student zich algemeen aanvaarde regels en standaard (bedrijfs)procedures eigen maakt en zich daaraan houdt. De student kent de rechten en plichten van de beroepsbeoefenaar en stelt zich collegiaal op. Voor het functioneren als kritisch consument is nodig dat een student weet hoe hij informatie over producten en diensten kan verzamelen om een weloverwogen keuze te kunnen maken. Hij heeft inzicht in zijn eigen wensen in relatie met zijn financiële speelruimte. En het is nodig dat hij bij de aanschaf van producten en diensten afwegingen kan maken met betrekking tot maatschappelijke belangen zoals duurzaamheid en gezondheidsaspecten.

De student heeft kennis over en inzicht in de volgende onderwerpen die bij de economische dimensie aan bod komen: de maatschappelijke functies en waardering van arbeid, de factoren die van invloed zijn op de bedrijfscultuur, de arbeidsverhoudingen in Nederland, de rol en de invloed van branche- of vakorganisaties, de rol van de overheid op het gebied van arbeid, de verzorgingsstaat en de consumentenmarkt, de belangrijkste principes van budgettering, kenmerken van duurzame consumptie en productie, de rol en de invloed van consumentenorganisaties, de invloed van de media op het bestedingspatroon van consumenten.

2.3. De sociaal-maatschappelijke dimensie

De sociaal-maatschappelijke dimensie heeft betrekking op de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van de gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.

Het gaat hier om het adequaat functioneren in de eigen woon- en leefomgeving, in zorgsituaties en in de school; om de acceptatie van verschillen en culturele verscheidenheid.

Om adequaat te kunnen functioneren in de sociale omgeving is het nodig dat de student de aspecten van breed geaccepteerde sociale omgangsvormen kent en deze kan toepassen in verschillende situaties. De student heeft inzicht in de kenmerken van verschillende culturen. In zijn opvattingen en gedrag toont hij respect voor culturele verscheidenheid.

De student heeft kennis over en inzicht in de volgende onderwerpen die bij de sociaal-maatschappelijke dimensie aan bod komen: de grondrechten en plichten in Nederland, kenmerken van de verschillende (sub)culturen in Nederland, kenmerken van – en oorzaken van spanningen tussen – verschillende (sub)culturen en bevolkingsgroepen in Nederland, kenmerken van ethisch en integer handelen, en het doel en de invloed van sociale en professionele netwerken.

2.4. De dimensie vitaal burgerschap

De dimensie vitaal burgerschap heeft betrekking op de bereidheid en het vermogen om te reflecteren op de eigen leefstijl en zorg te dragen voor de eigen vitaliteit als burger en werknemer. Hierbij gaat het om de zorg voor de eigen vitaliteit en fitheid. Daarbij is een belangrijke taak om de juiste afstemming te vinden tussen werken, zorgen (voor jezelf en voor anderen), leren en ontspannen.

De student heeft kennis over en inzicht in de volgende onderwerpen die bij de dimensie vitaal burgerschap aan bod komen: de kenmerken van een gezonde leefwijze waaronder de nationale norm gezond bewegen en de aard, plaats en organisatie van gezondheidsbevorderende activiteiten in de samenleving en het arbeidsproces.

Om zorg te kunnen dragen voor de eigen gezondheid is het nodig dat de student zich bewust is van zijn eigen leefstijl, gezondheidsrisico's van leefstijl en werk in kan schatten, op basis daarvan verantwoorde keuzes kan maken en activiteiten onderneemt die bijdragen aan een gezonde leefstijl. Het gaat naast bewegen en sport ook om aspecten als voeding, roken, alcohol, drugs en seksualiteit.

Bijlage 2: Verantwoordingsformat per team/cluster

De daadwerkelijke invulling van het onderwijs, waaronder opbouw en invulling van de lessen, methodegebruik en lesmateriaal, onderscheid BOL/BBL of een andere doelgroep en het aantal uren kunnen per cluster, team of leerweg verschillen en zijn vastgelegd in een apart verantwoordingsdocument per team of cluster.

Cluster:	Team:	Leerweg(en):
Methode		
Manier van toetsen/afsluiten		
<ul style="list-style-type: none">○ Schriftelijke toets○ Portfolio○ Route/eind gesprek○ Verslag○ Anders n.l.:		
Inspanning studenten per dimensie (lessen, verslagen, opdrachten etc)		
Loopbaan:		
Burgerschap; politiek-juridische dimensie:		
Burgerschap; economische dimensie:		
Burgerschap; sociaal maatschappelijke dimensie:		
Burgerschap; vitaal burgerschap:		

Bijlage 3: Diploma eisen per dimensie

Dimensie	Diploma eis
Loopbaan	Student heeft voldoende bewijzen verzameld waarmee hij/zij kan laten zien zich voldoende te hebben ingespannen om een weloverwogen keus te maken over wat hij/zij na de mbo-opleiding wil gaan doen en een maatschappelijke bijdrage te leveren aan employability, ondernemerschap en persoonlijke ontplooiing.
Politiek juridische dimensie	Student heeft voldoende bewijzen verzameld waarmee hij/zij kan laten zien zich voldoende te hebben ingespannen om deel te nemen aan politieke besluitvorming.
Economische dimensie (werknemer)	Student heeft voldoende bewijzen verzameld waarmee hij/zij kan laten zien zich voldoende te hebben ingespannen om een bijdrage te leveren aan het arbeidsproces en aan de arbeidsgemeenschap waar hij/zij deel van uitmaakt.
Economische dimensie (consument)	Student heeft voldoende bewijzen verzameld waarmee hij/zij kan laten zien zich voldoende te hebben ingespannen om op adequate en verantwoorde wijze als consument deel te nemen aan de maatschappij.
Sociaal maatschappelijke dimensie	Student heeft voldoende bewijzen verzameld waarmee hij/zij kan laten zien zich voldoende te hebben ingespannen om deel uit te maken van de gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.
Dimensie vitaal burgerschap	Student heeft voldoende bewijzen verzameld waarmee hij/zij kan laten zien zich voldoende te hebben ingespannen om te reflecteren op de eigen leefstijl en zorg te dragen voor de eigen vitaliteit als burger en werknemer.

Bijlage 4: Verklaring afronding Loopbaan en Burgerschap

Student		OV nummer Cohort	
Opleiding			
Crebocode		Niveau	

De student heeft voldoende bewijzen verzameld waarmee hij/zij kan laten zien zich voldoende te hebben ingespannen op de volgende dimensies:

De student heeft voldoende inspanning verricht en heeft het onderdeel Loopbaan en Burgerschap afgerond met een voldoende/goed/zeer goed

Docent Loopbaan & Burgerschap	Handtekening	Datum en plaats